

к. пед. н. Павлюк Р.О.

КРЕАТИВНО-РЕПРОДУКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Сучасний стан теорії комунікації вимагає постановки та вирішення ряду питань, пов'язаних з передачею, трансляцією, сприймання різних повідомлень/інформації, зафіксованих у текстах, внаслідок чого, вивчення семантики, процесів походження, сприйняття і розуміння останніх набуває важливого теоретичного і практичного значення.

Разом з тим, сучасне суспільство ставить перед майбутнім вчителем нові парадигмальні завдання, пов'язані з оволодінням теорією комунікації. Насамперед, ідеться мова про оволодіння студентом – майбутнім педагогом усіма видами мовленнєвої діяльності, озброєнням його креативними технологіями спілкування. Таке завдання поставлене перед вищезазначеними суб'єктами педагогічного процесу з метою перетворення шкільної навчальної системи з простої репродуктивної на креативно-репродуктивну, у процесі якої учні могли б творчо застосовувати здобуті знання та вступати у світовий діалог культур. На нашу думку, вирішення такої проблеми змінить навчальний процес і створить ситуацію успіху, дозволить отримувати задоволення від навчання, здобувати нові, потрібні знання, тобто підвищить мотиваційну сферу.

Фундаментальна проблема інтерпретації, змісту та розуміння тексту, зокрема художнього, досліджується і буде досліджуватись багатьма ученими, представниками різних наук, але в першу чергу – гносеології, логіки, методології науки, філософії мови, семіотики, теорії комунікації тощо. Серед авторів можемо назвати таких, наприклад, як Ю. Борев, С. Васильєв, Г.-Г. Гадамер, В. Горський, Т. ван Дейк, Н. Дмитрієва, Б. Дубін, Л. Дьячкова,

Е. Жильсон, Г. Зедльмайр, М. Каган, Ю. Лотман, П. Рікер, К. Уілберг, М. Хайдеггер, І. Чередниченко та ін.

Питання комунікації та креативно-репродуктивної комунікації спонукають нас до окреслення певного кола компетенцій. Потягом останніх років у сучасній науці широко застосовується термін «комунікативна компетенція», яка включає в себе володіння чотирма видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо). У змісті нашого науково-педагогічного дослідження комунікативна компетенція, зокрема говоріння, як вид мовленнєвої діяльності, має неабияке значення. Таку позицію ми обираємо у зв'язку з нашим головним завданням – професійною підготовкою майбутніх учителів іноземної мови на початковому етапі її вивчення.

Зазначимо, що компетентнісний підхід у навчанні є досить новим, але у разі його успішної реалізації, є засобом забезпечення учнів корисними знаннями, необхідними для успішного досягнення цілей в реальних життєвих умовах.

Етимологічний словник української мови дає визначення компетенції наступним чином: «компетенція» – відповідність, узгодженість, пов'язане з *competere* – разом домагатися, прагнути [1]. Для того, щоб навчитися гарно говорити, людина повинна набути відповідних знань та вмінь. Сучасна лінгвістика та лінгводидактика визначають навчання мови та навчання мовлення як навчання спілкування мовою.

За О. Казарцевою – комунікативна компетенція – це знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих та породження власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування. Вона включає в себе знання основних понять лінгвістики мови – стилі, типи, способи зв'язку речень у тексті тощо; уміння та навички аналізу тексту та власне комунікативні уміння – уміння та навички мовленнєвого спілкування стосовно до різних сфер та ситуацій спілкування, з урахуванням адресату та цілі [2]. Компетентність – це складне особистісне утворення, що складається зі знань, умінь і навичок, які дозволяють особистості ефективно функціонувати в

певній діяльності. Компетенція – це знання, вміння та навички з галузей лінгвістики (мовна компетенція, мовленнєва компетенція, соціокультурна та соціолінгвістична компетенції, стратегічна та дискурсивна компетенції) [5, 19].

Зазначимо, що говоріння є репродуктивним видом мовленнєвої діяльності, пов'язаним з передачею усних повідомлень будь-яких видів від мовця до слухача. Воно здійснюється за моделлю орієнтовно-дослідної діяльності, тобто мовець орієнтується в ситуації, в якій відбувається мовлення, виходячи з власної мети та намірів, своїх відносин зі співрозмовником або співрозмовниками, намагається розібратися в їхніх намірах, ставленні до того, про що йдеться, і на основі цього будує та перебудовує власні висловлювання. Чим краще мовець зуміє усвідомити та врахувати всю безліч мовних та позамовних факторів та обставин, від яких залежить враження, що отримає слухач від сказаного, тим більша вірогідність досягнення мети мовлення, адекватної реалізації намірів [4].

На формування мовленнєвої компетенції в говорінні впливають певні фактори: фактор мовленнєвих навичок; фактор умінь; фактор сфер усного спілкування; фактор форм мовлення (діалогічне та монологічне мовлення); фактор підготовленості/непідготовленості мовлення.

Разом з тим, побудова систем перспективної освіти, які, з одного боку, базуються на основі інтеграції в єдиний глобальний освітній простір та з іншого – на створення власного інформаційного середовища обумовлює постановку нових завдань освітнього процесу ВНЗ: різке збільшення обмінних процесів (матеріальних, інформаційних); істотне збільшення ролі граничних і нелінійних ефектів (такими можуть розглядатися не тільки матеріальні об'єкти, але й етнічні, духовні, релігійні явища культури).

Таким чином, з огляду на вищезазначене, у контексті нашого дослідження актуалізується проблема медійності освіти.

Під поняттям медійності освіти варто розуміти процес навчання й виховання особистості в умовах і за допомогою особливим чином організованого природного, соціального й інформаційно-технічного

середовища. При цьому в ролі освітнього середовища можуть виступати не тільки регулярні соціально призначені для цього, але й тимчасово виконуючі певні освітні функції природні або штучні структури [3, 89].

Такий підхід до особливим чином організованого навчального середовища, на нашу думку, сприятиме наближенню процесу навчання говоріння (комунікації) до реальних умов спілкування у природному середовищі, тобто сприятиме усуненню бар'єрів спілкування, полегшенню вступу в діалог культур тощо. Це все означає, що навчання говоріння матиме креативно-репродуктивний характер і сприятиме ефективнішій професійній підготовці майбутніх учителів іноземної мови на початковому етапі її вивчення.

Література:

1. Етимологічний словник української мови. – К.: «Наукова думка», 1985 – 542с.
2. Казарцева О.М. Культура речевого общения: теория и практика обучения: Учебное пособие. – 2-е изд. - М.: Флинта, Наука, 1999.- 496с.
3. Румянцев В. Парадигма медійної освіти: соціально-філософський аспект / В. Румянцев // Схід. – №1. – 2001. – С.88-91.
4. Тернапольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навч. посіб. – К.: Фірма «ІНКОС», 2006. – 248с.
5. Федоренко Ю.П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.07 / Федоренко Юлія Петрівна. – Полтава, 2005. – 202с.